

ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСПЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
Кафедра туристичного та готельного бізнесу

«СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ ТУРИЗМ
(СІЛЬСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ)»
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК ДЛЯ
САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

для студентів напряму підготовки
6.140103 «Туризм»,
галузь знань 1401 «Сфера обслуговування»

Підлягає поверненню
до університету
Примірник № _____

Полтава - 2015

Автор: доцент кафедри туристичного та готельного бізнесу,
к. геогр. н., доцент Литовченко І. В.

Рецензенти:

Мартьянова Л.В. – Голова Полтавського регіонального відділення Спілки сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні, завідувача науково-дослідним експозиційним відділом народознавства Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського.

Федій О.А. – Доцент кафедри географії та краєзнавства Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, кандидат педагогічних наук, доцент.

Розглянуто та рекомендовано до друку
на засіданні кафедри туристичного та готельного
бізнесу 2 жовтня 2015 р., протокол № 2
Зав. кафедри туристичного та
готельного бізнесу
_____ проф. Скляр Г.П.

«УЗГОДЖЕНО»

Начальник науково-методичного центру
Управління якістю діяльності

_____ доц. Огуй Н.І.

«__» _____ 20__ р.

(підпис)

«УЗГОДЖЕНО»

Директор навчального центру

_____ доц. Герман Н.В.

«__» _____ 20__ р.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
1. НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ. 6	6
2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	10
3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	11
4. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ	44
5. ПОРЯДОК І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ	48
6. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ЗА ТЕМАМИ ТА ВИДАМИ ЗАВДАНЬ	53
7. ПЕРЕЛІК ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ	54

ПЕРЕДМОВА

Метою навчальної дисципліни «Спеціалізований туризм (Сільський зелений)» є вивчення закономірностей та особливостей розвитку та розміщення сільського зеленого туризму в регіонах України, країнах СНД, Балтії та світу, надання студентам системних знань про рекреаційне районування, оцінку сучасного стану, державне регулювання та прогноз його подальшого розвитку.

Предметом навчальної дисципліни є сукупність природно-географічних, соціально-економічних, культурних, історичних та інших умов сприяючих розвитку сільського зеленого туризму.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- *формування* у студентів знань про виникнення та розвиток сільського зеленого туризму в світі та Україні;
- *визначення* головних умов та факторів формування та розвитку українського сільського зеленого туризму;
- *засвоєння* завдань та функцій державних органів влади в стимулюванні розвитку сфери туристичних послуг України;
- *набуття* знань та навичок в реалізації проектів створення садиби сільського зеленого туризму під впливом глобалізаційних процесів.

В результаті вивчення курсу студент повинен **знати**: зміст основних понять курсу; теоретичні та методологічні основи обґрунтування розвитку сільського зеленого туризму; зміст SWOT аналізу в оцінці розвитку сільського зеленого туризму; умови ліцензування, сертифікації житла, додаткові пільги як ефективні заходи для підтримки підприємницької діяльності в сільській місцевості; світовий досвід розвитку агротуризму;

Вміти: характеризувати рекреаційні ресурси окремих країн та регіонів України; фактори, що визначають стан і тенденції розвитку сільського зеленого туризму в Україні та країнах світу; створювати рекламну продукцію, як засіб привабливості туристів для відпочинку в сільській місцевості; використовувати методи аналізу, прогнозування, планування, програмування та регулювання системи туристичних послуг.

Навчальна дисципліна «Спеціалізований туризм (Сільський зелений)» вивчається студентами напряму підготовки 6.140103 «Туризм» галузь знань 1401 «Сфера обслуговування» на першому курсі разом з географією туризму, що дає можливість сформувати теоретико-методологічні основи розвитку, понятійний апарат, вміння застосовувати аналітичні методи дослідження туристичної галузі України.

Навчання ґрунтується на поєднанні лекцій та практичних занять. Лекційні заняття передбачають теоретичне осмислення та узагальнення складних розділів навчальної дисципліни, що висвітлюються в переважній мірі на проблемному рівні. Практичні заняття мають на меті закріплення та більш глибоке вивчити аспекти лекційного матеріалу на практиці. Самостійна робота студента передбачає самостійне ознайомлення з окремими питаннями курсу, рекомендованими викладачем, а також виконання завдань.

Хоча дисципліна «Спеціалізований туризм (Сільський зелений)» не є нормативною, але вона виконує систематизуючу функцію, відіграє важливу роль у формуванні цілісних знань про систему туристичних послуг України та світу. Зміст навчальної дисципліни виступає як система теоретико-методологічних і організаційно-практичних засад, що визначають рівень теоретичних знань та практичних навиків студентів щодо комплексного аналізу факторів розвитку сільського зеленого туризму, стану галузі в Україні та за її межами, регіональних відмінностей розвитку сільського зеленого туризму в Україні.

За навчальними планами на вивчення дисципліни «Спеціалізований туризм (Сільський зелений)» передбачено 60 годин (2 кредити, 2 години на тиждень), в тому числі: 18 годин лекцій, 14 годин практичних занять, 28 годин самостійної роботи студентів.

Підсумкове оцінювання знань студентів з навчальної дисципліни здійснюється у формі підсумкового модульного контролю (ПМК, залік).

1. НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1.

Територіальний аналіз розвитку сільського зеленого туризму України

Тема 1. Сільський зелений туризм – новий напрям туристичних послуг

Місце навчальної дисципліни «Спеціалізований туризм (Сільський зелений)» в системі туристичних дисциплін. Об'єкт і предмет, методологічні підходи дослідження. Історія розвитку сільського зеленого туризму в світі та Україні. Принципи дослідження в сільського зеленого туризму. Загальні методи дослідження.

Тема 2. Умови та фактори розвитку сільського зеленого туризму

Умови та фактори формування та розвитку українського сільського зеленого туризму. Кількісна та якісна оцінка природних ресурсів та природних умов розвитку сільського зеленого туризму. Історико-культурна спадщина території (археологічна, релігійна, історична, етнічна, кулінарська). Політична підтримка держави. Традиції прийому туристів. Екологічні проблеми України та їх вплив на розвиток сільського зеленого туризму.

Тема 3. Соціально-економічний потенціал розвитку сільського зеленого туризму

Галузева структура господарства як умова розвитку сільського зеленого туризму. Територіальний розвиток інфраструктури (транспортна мережа, комунальні послуги, зв'язок), як фактор наближення потенційних виробників та споживачів туристичного продукту в сільській місцевості. Розселення сільського населення.

Густота сільського населення в регіонах України. Урбанізація як чинник привабливості відпочину в сільській місцевості. Структура

трудоресурсного потенціалу як передумова формування системи сільського зеленого туризму. Аналіз регіональної структури зайнятості населення. Обґрунтування актуальності розвитку сільського зеленого туризму для забезпечення зайнятості сільського населення.

Реклама як засіб привабливості туристів для відпочинку в сільській місцевості. Швидкість та якість інформування потенційних споживачів послуг сільського зеленого туризму.

Інвестиційний клімат сфери сільського зеленого туризму України. Інвестиційна привабливість та джерела інвестування послуг.

Тема 4. Туристичне районування та територіальна організація сільського зеленого туризму

Місце і роль ***Західного регіону (Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька, Тернопільська, Волинська, Рівненська, Хмельницька області)*** у розвитку сільського зеленого туризму. Місце і роль ***Центрального та Північного регіону (Кіровоградська, Вінницька, Черкаська, Полтавська, Сумська, Житомирська, Київська, Чернігівська області)*** у розвитку зеленого туризму. Місце і роль ***Східного регіону (Харківська, Луганська, Донецька, Дніпропетровська області)*** в розвитку сільського зеленого туризму. Місце і роль ***Південного регіону (АР Крим, Одеська, Херсонська, Миколаївська, Запорізька)*** у розвитку сільського зеленого туризму. Економічна оцінка природно-ресурсного і виробничого потенціалу. Населення, трудоресурсний потенціал та проблеми його ефективного використання в сфері сільського зеленого туризму. Характеристика галузевої і територіальної структури господарства. Проблеми і перспективи розвитку сільського зеленого туризму (економічні, демографічні, соціальні та екологічні).

Модуль 2.

Регулювання розвитку сільського зеленого туризму

Тема 5. Державне регулювання сфери сільського зеленого туризму.

Сільський зелений туризм як об'єкт державного регулювання. Система органів влади та адміністративно-правова база державного регулювання сільського зеленого туризму в Україні. Завдання та функції державних органів влади в стимулюванні розвитку сфери туристичних послуг України. Умови ліцензування, сертифікації житла, додаткові пільги як ефективні заходи для підтримки підприємницької діяльності в сільській місцевості.

Тема 6. Використання SWOT аналізу в оцінці розвитку сільського зеленого туризму.

Оцінка сильних сторін розвитку сільського зеленого туризму в регіоні: природні умови та екологічний стан території, національні традиції та кухня, історичні та культурні пам'ятки, розвиток інфраструктури, міжнародна підтримка та інвестиції, зайнятість населення.

Оцінка слабких сторін розвитку сільського зеленого туризму в регіоні: відсутність законодавчої бази, недостатня державна підтримка розвитку, складність або відсутність пільгового кредитування, інертність місцевих жителів, відсутність єдиної бази даних об'єктів та єдиного інформаційного простору сільського зеленого туризму.

Оцінка можливостей подальшого розвитку сільського зеленого туризму в регіоні: збільшення пропозицій з обслуговування в сільській місцевості з урахуванням пори року, проведення фестивалів, національних та місцевих свят. Створення етнографічних музеїв, розвиток інфраструктури села, відродження народних промислів, додаткова реклами.

Оцінка загроз розвитку сільського зеленого туризму: нестабільність законодавчої бази, корупція, відсутність єдиної програми розвитку сільського зеленого туризму, нестабільна політична ситуація.

Тема 7. Перспективи та напрямлення розвитку сільського зеленого туризму.

Менеджмент сільського туризму та партнерство з державними органами влади. Розвиток сільського туризму як інтеграція

туристичних послуг сільських садиб, фермерських господарств та історико-культурних, інфраструктурних об'єктів. Розробка та впровадження стандартів якості, організація сертифікації та категоризації об'єктів сільського зеленого туризму. Підвищення кваліфікації суб'єктів сільського туризму.

Маркетинг сільського зеленого туризму. Розробка рекламної стратегії співробітництва туристичних фірм та організаторів проведення ярмарків, фестивалів та інших культурних заходів. Формування туристичних пропозицій з розвитку нових форм туризму (екологічних та велосипедних стежок).

Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму України.

Тема 8. Світовий досвід розвитку сільського зеленого туризму.

Досвід розвитку сільського туризму в країнах «першої хвилі»: Австрії, Італії, Франції, Німеччині. Розвиток сільського туризму в країнах «другої хвилі»: Білорусі, Латвії, Литві, Естонії, Болгарії, Кіпрі, Угорщині, Польщі.

Сільський туризм Росії, як один з молодих напрямків розвитку туризму. Розвиток сільського туризму на Алтаї, в Калінінградській, Ленінградській та Псковській областях, Краснодарському краї.

Глобалізація у туристичній сфері, як шлях зникнення бар'єрів у міжнародних туристичних обмінах.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тематичний план навчальної дисципліни «Спеціалізований туризм (Сільський зелений)» для студентів напрямку підготовки «Туризм», галузь знань 1401 «Сфера обслуговування»

№ з/п	Назва розділу, модуля, теми	Разом	Лекції	Практичні	Самостійна робота
1	2	3	4	5	6
1	МОДУЛЬ 1. Територіальний аналіз розвитку сільського зеленого туризму України. <i>Тема 1. Сільський зелений туризм – новий напрям туристичних послуг.</i>	8	2	2	4
2	<i>Тема 2. Умови та фактори розвитку сільського зеленого туризму.</i>	7	2	2	3
3	<i>Тема 3. Соціально-економічний потенціал розвитку сільського зеленого туризму.</i>	10	4	2	4
4	<i>Тема 4. Туристичне районування та територіальна організація сільського зеленого туризму.</i>	8	2	2	4
5	Модуль II. Регулювання розвитку сільського зеленого туризму. <i>Тема 5. Державне регулювання сфери сільського зеленого туризму.</i>	7	2	2	3
6	<i>Тема 6. Використання SWOT аналізу в оцінці розвитку сільського зеленого туризму.</i>	7	2	2	3
7	<i>Тема 7. Перспективи та направлення розвитку сільського зеленого туризму.</i>	5	2	-	3
8	<i>Тема 8. Світовий досвід розвитку сільського зеленого туризму.</i>	8	2	2	4
	Разом	60	18	14	28

3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1 ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Тема 1. Сільський зелений туризм – новий напрям туристичних послуг

Методичні поради до вивчення теми

Сільський зелений туризм – це вид туризму, що передбачає тимчасове перебування туристів в сільській місцевості для відпочинку і отримання ними послуг бронювання, розміщення, харчування, інформаційного обслуговування, інших видів послуг, що направлені на задоволення потреб відпочиваючих.

Пріоритетність розвитку зеленого туризму в Україні обумовлено необхідністю невідкладного вирішення соціально-економічних проблем сучасного села. Сільський зелений туризм – це створення нових робочих місць у сільській місцевості, розвиток туристичної інфраструктури, яка включає транспортне забезпечення сільських населених пунктів, створення місць проведення дозвілля, харчування туристів.

Значенню сільського зеленого туризму в розвитку сфери послуг в цілому і як механізму соціально-економічного розвитку сільських територій приділена увага у працях В. В. Васильєва, П. А. Горішевського, О. Ю. Дмитрука, Ю. В. Зінька, О. О. Любіцевої, М. П. Мальської, М. Й. Рутинського і інших.

Сільський зелений туризм набуває популярність в Україні. Тому дослідження становлення і розвитку цього виду туризму і супутніх галузей як в Україні в цілому, так і в окремих її регіонах, особливо актуальні в наші дні. В процесі відпочинку туристи можуть відчути красу навколишньої природи, відвідати місцеві визначні пам'ятки, спробувати домашню сільську їжу, взяти участь у сільськогосподарських роботах, сходити в ліс по гриби або ягоди

або отримати інші послуги. Цікавим є також участь у проведенні народних свят і обрядів, місцевих фестивалів та ін.

Сільський зелений туризм виступає як перспективний напрям розвитку туристичного обслуговування, яке засноване на активному відпочинку у сільській місцевості. Крім того, розвиток інфраструктури сільського зеленого туризму не вимагає значних капіталовкладень як інші види туризму і може здійснюватися за рахунок засобів самих селян без додаткових інвестицій. Сільський зелений туризм, як специфічна форма відпочинку в приватних садибах, дає можливість ефективно використовувати майно і трудові ресурси особистого селянського, підсобного або фермерського господарства. Для відпочиваючих цей вид туризму пропонує кардинально змінити обстановку, зняти стрес, який накопичився в результаті роботи в напружених міських умовах, відновити здоров'я і отримати відповідне психологічне розвантаження.

Поняття «сільський туризм» у його звичному трактуванні побутує з давніх часів. Ще у Римській імперії серед членів патриціанських родин зародилася мода на поїздки з Риму на відпочинок у сільську місцевість. Масовий інтерес до відпочинку на селі у новітню добу відзначається, починаючи з XIX ст. А вже з другої половини XX ст. в урбанізованих країнах Європи саме сільський зелений туризм перетворився на один з основних засобів "порятунку" європейців від стресового впливу розвинутих промислових міст.

У сучасному світі спостерігається зміщення масового туристичного інтересу від звичайних відпочинкових поїздок до змістовних, пізнавальних подорожей. На зміну концепції трьох "S" ("Sea-Sun-Sand") – сонце, море, пісок – приходить концепція трьох "L" ("Lore – Landscape – Leisure") — пейзажі, традиції, дозвілля. Відтак, туристична мода піднімає на пік масової популярності подорожі у сільську місцевість, де міського туриста скрізь оточує екзотика: аграрні й сільські пейзажі, традиційний селянський спосіб життя, свійські тварини, екологічно чисті продукти тощо.

Сільській зелений туризм – це відпочинковий вид сільського туризму, пов'язаний з перебуванням туристів у власному житловому будинку сільського господаря, окремому будинку або на території особистого селянського (фермерського) господарства.

Базою розвитку **відпочинкового туризму** (відпочину у селі) є капітальний житловий фонд на садибах господарів та наявні природні, рекреаційні, історико-архітектурні, культурно-побутові й інші надбання тієї чи іншої місцевості.

Іноді сільський зелений туризм ототожнюють з екотуризмом. Цей вид відпочинку має науково-пізнавальний характер і відбувається у межах територій національних парків, заповідних зон, природних парків тощо, де передбачено відповідні обмеження щодо навантажень на територію та регламентовано види розважального відпочинку.

Головною рушійною силою бурхливого розвитку сільського зеленого туризму є швидко зростаючий попит на рекреацію на природі, що визначається збільшенням невідповідності середовища проживання сучасної людини її фізіологічним і психологічним потребам. Збільшення попиту на сільський відпочинок зростає внаслідок зменшення тривалості робочого часу, збільшення кількості платних відпусток, зростання рівня освіти, розвитку транспортної мережі – залізничного, автомобільного, повітряної та морського транспорту.

Найбільшими перешкодами на шляху розвитку туризму в сільській місцевості традиційно вважалися транспортна віддаленість осередків відпочинку та їх рекреаційна необлаштованість (невідповідність запитам сучасного туриста). Однак, на початку XXI ст. панівна більшість сільських регіонів Європи їх успішно подолала. Зусиллями регіональних й місцевих органів влади було оновлено комунікаційну інфраструктуру; масове розповсюдження приватних автомобілів нині дає змогу відвідувачам без складнощів досягати бажаних регіонів, навіть тих, що знаходяться на великій відстані від початкових пунктів мандрівки; стимулювання розвитку рекреаційних форм малого підприємництва в сільській місцевості з метою наближення стандартів сільської гостинності до загальноприйнятих «міських» стандартів готельного сервісу.

На даний час основними мотивами для вибору такого виду відпочинку в Україні можна визначити такі:

— відсутність коштів для відпочинку на дорогих фешенебельних курортах.

— сформований стереотип відпочинку в сільській місцевості для певної категорії людей незалежно від заможності та наявності вільних коштів, наприклад, у силу сімейних або інших традицій;

— необхідність оздоровлення в даних кліматичних умовах, рекомендованих лікарем;

— близькість до природи і можливість проводити більше часу на свіжому повітрі в лісі, на березі природної або штучної водойми тощо;

— можливість харчуватися екологічно чистими і дешевими продуктами;

— можливість прилучитися до сільськогосподарських робіт у своє задоволення;

— першочергова потреба у спокійній розміреній обстановці життя, чим відрізняється сільське життя в цивілізованих країнах, на відміну від великих індустріальних міст;

— можливість прилучення до іншої культури і звичаїв, участі в місцевих святах і розвагах, спілкування з людьми іншої суспільної формації.

Таким чином, мотивація відпочинку в сільській місцевості — єднання з природою, чисте повітря, екологічно чисті продукти харчування, зміна обстановки, менша кількість народу, відсутність скупченості населення, цілком інші, відмінні від міських, уклад, розклад і культура життя, можливість участі в сільськогосподарських роботах і садівництві, догляд за тваринами, участь у зборі дарів природи (ягід і грибів) і, зрозуміло, що дуже часто є вирішальним при виборі сільської садиби як місця проведення відпустки, значно дешевший відпочинок порівняно з готелями та великими туристично-відпочинковими комплексами.

Розвиток сільського зеленого туризму стимулює мале підприємництво, важливе для відродження традиційного господарського укладу й оздоровлення економіки аграрних районів нашої держави.

План практичного заняття

1. Поняття «Сільський зелений туризм». Об'єкт і предмет навчальної дисципліни «Спеціалізований туризм (Сільський зелений)».

2. Історія розвитку сільського зеленого туризму в світі та Україні.
3. Форми організації відпочинку на селі.
4. Принципи сільського зеленого туризму.

Завдання для самостійного виконання

Ознайомитись з офіційним сайтом Всеукраїнської громадської неприбуткової організації «Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму» <http://www.greentour.com.ua/ukrainian>

Виконати звіт про історію створення спілки та її осередки в регіонах України.

Питання для самостійного вивчення

1. Розвиток сільського зеленого туризму як шлях до покращення благоустрою сільських садиб, вулиць, сіл.
2. Розвиток сільського зеленого туризму та підвищення культурно-освітнього рівня сільського населення.

Інформаційні джерела:

2; 3; 4; 14; 19-с.11-48.

Тема 2. Умови та фактори розвитку сільського зеленого туризму

Методичні поради до вивчення теми

Практика розвинених держав свідчить, що сектор малого бізнесу характеризується різноманіттям типів підприємств, процесів і методів виробництва.

Особливий інтерес представляє розвиток малого туристичного бізнесу в сільській місцевості, що набув широкого поширення в Угорщині, Чехії, Польщі, Словаччині, Великобританії. Можливість задоволення рекреаційних потреб населення, що проживає в умовах урбанізованого середовища, в районах із складною екологічною ситуацією, зумовило помітний інтерес до сільського зеленого туризму, як одного з альтернативних видів відпочинку.

У зв'язку з цим важливим механізмом розвитку сільського зеленого туризму в межах конкретної території з подальшим ухваленням управлінського рішення є аналіз передумов реалізації даного виду господарської діяльності.

Розглядаючи територію, ми маємо справу не стільки з одним цілим, або одним рівнем цілісності, скільки з різними характеристиками цього об'єкту, що демонструють певну картину цілого.

Так, природно-екологічні умови визначають можливості організації на даній території функціонування сфери туризму з погляду ресурсної забезпеченості і взаємозв'язку компонентів навколишнього середовища. Різноманітні природні ландшафти України, виступають як один із чинників розвитку сільського зеленого туризму України. Українська природа – національне надбання країни. В Україні існує 4 біосферних заповідника (Асканія Нова, Карпатський, Чорноморський, Дунайський), 19 природних заповідників і 35 національних природних парків – території, в межах яких діяльність людини обмежена, але відвідина для туристів – вільно. Найбільш відомі національні парки – Азово-Сиваський, Шацький, Святі гори, Галицький, Гуцульський. Так, наприклад, Шацький національний природний парк на Волині – унікальне поєднання більш ніж 30 озер між річками Пріп'ять і Західних Буг, найбільше з яких озеро Світязь площею 27,5 км².

Екологічні умови дозволяють визначити можливості насичення території виробничими об'єктами без збитку для стійкості природного середовища. Соціальні умови направлені на виявлення взаємодії виробництва з рештою компонентів навколишнього середовища, з тим, щоб соціальний стан залишався на задовільному рівні.

Комплексний аналіз території полягає в цілісному розгляді тріади "суспільство - господарство - природа", взаємодія між компонентами якої знаходиться на перетині трьох середовищ: природно-екологічного, соціального і економічного.

Природно-екологічний блок передумов формування сільського зеленого туризму складають: природні умови, природні ресурси, природоохоронні території, специфіка екологічного потенціалу території.

У числі соціальних передумов формування системи сільського зеленого туризму доцільна наявність культурно-історичних пам'яток, об'єктів культурно-історичної спадщини території, обслуговуючої соціальної інфраструктури, а також житла, що відповідає санітарно-гігієнічним нормам.

Найбільш характерними для сільської місцевості є церкви, монастирі, музеї - краєзнавчі, прикладного мистецтва, музеї-пам'ятки, фортеці, історико-культурні заповідники, кургани, могильники. Використання в екскурсійних цілях цих об'єктів історії і культури дозволить підвищити різноманітність видів діяльності в сільській місцевості, поєднувати задоволення духовних і фізичних потреб населення в процесі споживання туристичного продукту в сільській місцевості.

Важливим аспектом туристичного продукту слід вважати можливість використання етнографічних особливостей території: ознайомлення з традиціями, національною кухнею, ремеслами, фольклором конкретної місцевості, а також участь в етнографічних святах, приурочена до найбільш важливих подій в житті населення.

Для організації туризму в сільській місцевості разом з природно-екологічними і культурно-історичними ресурсами величезне значення має наявність пристосованого для прийому туристів житлового фонду. Достатньо розгалужена структура блоку економічних передумов розвитку сільського зеленого туризму, що включає специфіку економічної структури території; особливості трудових ресурсів потенціалу і туристського ринку в її межах, які виключають автономність, ізоляваність цього виду діяльності.

Важливим елементом дозвілля і пізнання місцевої культури є кулінарне мистецтво у сільському зеленому туризмі. Це мистецтво, яке викликає захоплення у людей і спонукає туристів долати багато кілометрів, щоб ознайомитися з кухнями різних регіонів України, спробувати те або інше блюдо.

Українська кухня складалася впродовж сторіч і з давніх часів відрізнялася різноманітністю, високими смаковими і поживними якостями. Знамениті борщі, вареники, печеня, солоне і копчене сало, галушки, пампушки, вергуни та інші страви, які готують в Україні за унікальними рецептами, привертають туристів не тільки своїми смаковими якостями, але і невисокими цінами.

Актуальним для розвитку сільського зеленого туризму поява нових форм господарювання, особливо – фермерства.

Таким чином, пріоритетність розвитку сільського зеленого туризму в усіх регіонах України зумовлена такими обставинами: Регіони України володіють значним, досі ще малоосвоєним, рекреаційним потенціалом, що потребує пошуку альтернативних ефективних стимулів для його раціонального використання у відпочинково-туристичних цілях; збережена етнокультурна самобутність історичних країв нашої держави (Буковина, Покуття, Закарпаття, Волинь, Поділля, Слобожанщина тощо) виступає ексклюзивною міжнародно-туристичною конкурентною перевагою, що дозволить нашій країні бути серед основних осередків розвитку сільського туризму на Європейському континенті.

План практичного заняття

1. Кількісна та якісна оцінка природних ресурсів та природних умов розвитку сільського зеленого туризму.
2. Історико-культурна спадщина території (археологічна, релігійна, історична, етнічна, кулінарська).
3. Політична підтримка держави. Традиції прийому туристів.
4. Екологічні проблеми України та їх вплив на розвиток сільського зеленого туризму.

Завдання для самостійного виконання

Виконати письмовий звіт «Мої враження від Музею весілля в с. Великі Будища, Диканського району». Які інновації Ви б запропонували для підвищення туристської привабливості даного музейного об'єкту.

Питання для самостійного вивчення

1. Природно-ресурсний потенціал розвитку сільського зеленого туризму в Україні.
2. Історичний потенціал розвитку сільського зеленого туризму в Україні.

Інформаційні джерела:

5; 7-с.73-156; 13; 14; 19-с.157-248.

Тема 3. Соціально-економічний потенціал розвитку сільського зеленого туризму

Методичні поради до вивчення теми

Особлива роль аграрного сектору в соціально-економічному житті країни обумовлюється унікальним поєднанням сприятливих природно-кліматичних умов та геостратегічним розміщенням, спроможністю України зайняти вагоме місце на міжнародному продовольчому ринку. У сільській місцевості проживає третина загальної кількості населення. У галузі зайнято 4 млн. осіб із числа сільського населення.

Однак ситуація, що склалася в галузі на даний час, не дає змоги подолати негативні явища.

Спад виробництва (в 3,4 раза) став загрозливим для гарантування продовольчої безпеки країни, калорійність середньодобового споживання в розрахунку на душу населення зменшилася на 29% (2565 ккал), наблизившись до міжнародного критерію з порогу бідності (2500 ккал).

Споживання основних протеїновмісних продуктів (м'яса, риби) при цьому зменшилося в 2,4 рази, вітаміновмісних продуктів (плодів, ягід, винограду) – в 2,1 рази.

Найгострішими проблемами на селі є відсутність мотивації до праці, бідність, трудова міграція, безробіття, занепад соціальної інфраструктури, поглиблення демографічної кризи та відмирання сіл.

Середньорічна заробітна плата в сільському господарстві – найнижча серед галузей економіки.

Загрозливих темпів набирає зниження демографічно-відтворювального і трудового потенціалу села. Рівень народжуваності сільського населення в розрахунку на 1000 осіб знизився з 13,7 до 9,4 осіб, рівень смертності підвищився з 14,4 до 20,5 осіб і перевищив аналогічний показник смертності міського населення в 1,4 раза.

Активізувалися міграційні процеси, особливо сільської молоді, що на сьогодні є основною причиною деградації українських сіл.

За даними служби статистики з 16984,1 тис. домогосподарств 30%, тобто 5216,1 тис. знаходяться у сільській місцевості. В

кожному з цих домогосподарств у середньому по країні проживає 2,58 чоловік. Ця остання цифра суттєво різниться між регіонами. Так цей показник в центральних, східних і південних регіонах складає від 2,31 до 2,66 чоловік, то в західних «депресивних» регіонах він складає від 2,67 до 3,45 чоловік на одне домогосподарство. Статистика, як щодо кількості домогосподарств, так і до середньої кількості проживаючих у них осіб демонструє негативну динаміку.

Як специфічна форма відпочинку в приватних господарствах сільської місцевості сільський зелений туризм дає змогу, більше орієнтуючись на ринок, ефективно використовувати майно та трудові ресурси особистого селянського, підсобного або фермерського господарства. Сільський туризм може здійснюватися як фермерами, так і приватними підприємцями, лісниками, що мають житла садибного типу зі всіма зручностями.

Враховуючи обмеженість наявних для «підйому села» державних ресурсів, і їх низку ефективність в питанні вирішення проблеми, зусилля держави слід спрямувати в русло стимулювання ще наявних в сільській місцевості людських ресурсів шляхом створення максимально-сприятливих умов для розвитку широкого спектру різних видів підприємницької діяльності, перш за все, тих, які призводять до збільшення рівня зайнятості, й у тому числі, самозайнятості населення. Тих видів суспільно-корисної активності сільських мешканців, на базі яких зможуть утворитися часом елементи громадянського суспільства, які зможуть створити підвалини дійсній, взаємовигідній, добровільній кооперації сільських виробників, й в решта-решт призвести до формування сільських спільнот, що базуються на сучасних економічних реаліях. Рівень «сприятливості» таких умов повинен бути пропорційним «депресивності» відповідних територій. Ця «сприятливість» повинна мати на меті створення таких умов, при яких культивування традиційних місцевих аграрних та інших промислів, а також зайняття новими, не традиційними видами економічної діяльності, що базуються на наявних місцевих людських та природних ресурсах, стають економічно привабливими, прибутковими.

Практика більш ніж півтора-десятирічного розвитку сільського зеленого туризму – сільської гостинності демонструє, що цей різновид господарської діяльності належить до тих, які, зокрема:

- для більшості сільських територій України й для наших селян є новим, але при цьому швидко освоюється на значних територіях, практично у всіх регіонах;

- ґрунтується на наявних місцевих матеріальних (садиба, селянське господарство) і гуманних (господар і члени його родини) ресурсах;

- при наявності сприятливих умов (практично цілковита дерегуляція діяльності) демонструє здатність до розвитку й при незначних капітальних вкладеннях;

- сприяє становленню громадянського суспільства - створюються місцеві і територіальні осередки, через які господарі власними силами вирішують ті проблеми, що складно піддаються розв'язанню в індивідуальному порядку (юридичний захист, рекламно-маркетингова діяльність тощо);

- сприяє розвитку інших, суміжних видів робіт і послуг в сільській місцевості, зокрема: розвитку інших видів туристичних послуг (агротуризм, екотуризм, етнографічний туризм тощо), транспортної сфери; торгівлі, традиційних та нових місцевих промислів тощо;

- сприяє кооперації, створенню певних видів кластерів, в яких об'єднуються економічні інтереси представників різних галузей: сільське-селянське господарство, транспорт, музейна справа, туризм, мисливство-рибальство, спорт тощо.

Саме сільський зелений туризм є тим механізмом, який може частково вирішити проблему зайнятості населення у сільській місцевості. Мотивація сільських жителів займатися сільським зеленим туризмом виявляється у наступному: цей вид господарської діяльності не вимагає особливих витрат на юридичні послуги; передбачає повну самостійність в ухваленні рішень; кінцевий результат у вигляді доходу повністю залежить від успішності організації надання послуг.

План практичного заняття

1. Розвиток особистих селянських господарств як умова розвитку сільського зеленого туризму.
2. Територіальний розвиток інфраструктури як фактор наближення потенційних виробників та споживачів туристичного продукту в сільській місцевості.
3. Розселення сільського населення.
4. Структура трудових ресурсів потенціалу як передумова формування системи сільського зеленого туризму.
5. Обґрунтування актуальності розвитку сільського зеленого туризму для забезпечення зайнятості сільського населення.
6. Інвестиційний клімат сфери сільського зеленого туризму України.

Завдання для самостійного виконання:

Використовуючи матеріали офіційного сайту Державної служби статистики – <http://www.ukrstat.gov.ua/>, про питому вагу сільського населення в регіонах України, провести територіальний аналіз зміни цього показника. Виконати картосхему. Зробити висновки.

Питання для самостійного вивчення

1. Транспортна мережа, комунальні послуги, зв'язок, як фактор наближення потенційних виробників та споживачів туристичного продукту в сільській місцевості.
2. Сільське розселення та розвиток сільського зеленого туризму.
3. Аналіз регіональної структури зайнятості населення.
4. Реклама як засіб привабливості туристів в сільську місцевість.

Інформаційні джерела:

3; 6; 7-с.157-218; 12; 16.

Тема 4. Туристичне районування та територіальна організація сільського зеленого туризму.

Методичні поради до вивчення теми

З метою підтримки відповідної якості послуг у сільському зеленому туризмі і формування його позитивного іміджу на ринку пропозицій, Спілкою сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні упроваджена система категоризації сільської нічліжної бази «Українська гостинна садиба».

Створена всеукраїнська мережа категоризації садиб у регіонах надає можливість забезпечити якісними послугами розміщення вітчизняних і зарубіжних туристів. У каталозі садиб, розміщеному на сайті Спілки сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні, представлені садиби, відповідно до категорії «Українська гостинна садиба» в порядку від найвищої третьої до найнижчої – базовою, такою, що відповідає мінімальним вимогам, які встановлені до місць розміщення туристів і відпочиваючих.

В Україні також упроваджена система екологічного маркування агросадиб знаком. «Зелена садиба». Цей знак надається Спілкою сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні і може бути використаний як маркетинговий інструмент. Для власника такого знаку привабливість його агросадиби забезпечується двома основними чинниками: підвищенням попиту з боку туристів і першочерговим просуванням його послуг на ринок. Перший з цих чинників передбачає залучення зарубіжних туристів, які є бажаними гостями в українських оселях. Для просування даних туристичних послуг на ринок, в рамках підтримки і сприяння стійкого розвитку, необхідне підтвердження вимог екологічної сертифікації. До них відносяться: зменшення шкідливої дії агротуристического об'єкту на навколишнє середовище, економія ресурсів, підтримка народних традицій і ремесел, підтримка місцевої економіки, розвиток екологічно сприятливих видів розваг і відпочинку. Ці принципи необхідно дотримуватися для отримання знаку «Зелена садиба».

Згідно даних Державної служби статистики України в 2012–2013 роках відмічено збільшення загальної кількості садиб, що

надають туристичні послуги, від 230 до 285 одиниць. За цей же період зросла і середня місткість сільських садиб до 12 місць. Доходи від наданих послуг збільшилися у порівнянні з 2012 роком майже на 66,5 %, і склали 16966,7 тис. гривень.

Запроваджена в Україні добровільна категоризація садиб у сфері сільського зеленого туризму «Українська гостинна садиба» має чотири категорії, які позначаються відповідним знаком. Знак «Українська гостинна садиба» включає композицію із словосполученням українською - «українська гостинна садиба», англійською – «ukrainian guest house» та графічного символу, на якому зображена українська хатинка. Під хатинкою розміщені одна, дві або три квітки.

Знак має чотири категорії засобів розміщення: базову (найнижча) – позначається без квітки;

першу – однієї квіткою

другу - двома квітками

третю (найвища) - трьома квітками

Знак дає право сільському господарю повідомляти про відповідну якість житлових умов та рівень послуг у засобах реклами та інформації, встановлювати плату, співставлену з його категорією тощо. Цей знак надається Спілкою сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні і може використовуватися як маркетинговий інструмент у зростанні популярності садиби.

Знак «Українська гостинна садиба» надається агротуристичним садибам, які відповідають наведеним у розділі ПОЛОЖЕННЯ вимогам [21].

Знак надається на термін два роки, що засвідчується відповідним сертифікатом (Рис.1).

Рис. 1. Сертифікат про надання послуг з сільського зеленого туризму

В туристичному районуванні сільського зеленого туризму України можна виділити наступні регіони:

Західний регіон - на який припадає близько 60% активно функціонуючих агроосель в Україні, об'єднує *Львівську, Івано-Франківську, Закарпатську, Чернівецьку, Тернопільську, Волинську, Рівненську та Хмельницьку області;*

Центральний і північний регіон – Київська, Чернігівська, Черкаська, Вінницька, Полтавська, Кіровоградська, Сумська, Житомирська області;

Східний регіон – Донецька, Харківська, Дніпропетровська, Луганська області;

Південний регіон - АР Крим, Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька області.

План практичного заняття

1. Місце і роль Західного регіону (Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька, Тернопільська, Волинська, Рівненська, Хмельницька області) у розвитку зеленого туризму.

2. Місце і роль Центрального та Північного регіону (Кіровоградська, Вінницька, Черкаська, Полтавська, Сумська, Житомирська, Київська, Чернігівська області) у розвитку зеленого туризму.

3. Місце і роль Східного регіону (Харківська, Луганська, Донецька, Дніпропетровська області) в розвитку зеленого туризму.

4. Місце і роль Південного регіону (АР Крим, Одеська, Херсонська, Миколаївська, Запорізька) у розвитку зеленого туризму.

Завдання для самостійного виконання

Використовуючи програмне забезпечення Microsoft Office PowerPoint, підготувати презентацію на тему «Розвиток сільського зеленого туризму в N-й області України». Для цього необхідно опрацювати літературні джерела та матеріали офіційних сайтів обласних управлінь з туризму та курортів обласних державних адміністрацій, які містять інформацію про: природні передумови розвитку сільського зеленого туризму в області; мережа садиб сільського зеленого туризму (назва, характер послуг, вартість послуг); проблеми розвитку сільського зеленого туризму в області.

Питання для самостійного вивчення

1. Особливості категоризації агросадиб у сфері сільського зеленого туризму «Українська гостинна садиба».

2. Програма екологічного маркування «Зелена садиба».

3. Екологічне маркування агросадиб – інструмент сталого розвитку українського села.

Інформаційні джерела:

1; 2; 4; 7; 13; 19-с.40-48; 21.

МОДУЛЬ 2

Регулювання розвитку сільського зеленого туризму

Тема 5. Державне регулювання сфери сільського зеленого туризму.

Методичні поради до вивчення теми

Дослідження здійснені у рамках Співки сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні (Співки СЗТУ) надають можливість скласти уявлення про сутність поняття, умови здійснення та сучасний рівень і обсяг законодавчого регулювання сільського туризму.

Доведено, зокрема, що згідно зі статтею 4 Закону України «Про туризм» (Закон № 324 від 15.09.1995 р.), особливості здійснення окремих видів туризму визначаються законом. Це означає, що особливості сільського туризму мають визначати лише закони або міжнародні договори України, згоду на обов'язковість яких надала Верховна Рада України. У статті 6 указанного Закону передбачено, що розвиток екологічного (зеленого) та сільського туризму є пріоритетним напрямом державної політики у сфері туризму. Спеціальних законів про ці види туризму станом на лютий 2013 р. не було ухвалено.

Поняття «сільський зелений туризм» був введений в законодавче поле України шляхом включення її у нормативний текст Закону України «Про особисте селянське господарство» (Закон N 742-IV, від 15.05.2003). Стаття 1 цього нормативного акту, що визначає поняття особистого селянського господарства гласить:

«Особисте селянське господарство - це господарська діяльність, яка проводиться без створення юридичної особи фізичною особою індивідуально або особами, які перебувають у сімейних чи родинних відносинах і спільно проживають, з метою задоволення особистих потреб шляхом виробництва, переробки і споживання сільськогосподарської продукції, реалізації її надлишків та надання послуг з використанням майна особистого селянського господарства, у тому числі й у сфері сільського зеленого туризму.

Члени особистого селянського господарства здійснюють діяльність на свій розсуд і ризик у межах встановленого правового

господарського порядку, дотримуючись вимог цього Закону, законів України, інших нормативно-правових актів.

Діяльність, пов'язана з веденням особистого селянського господарства, не відноситься до підприємницької діяльності».

Хоча вищенаведений нормативний припис, на перший погляд, тільки встановлює статус цієї діяльності, як однієї з різновидності робіт, що можуть здійснюватися у межах особистого підсобного господарства українського селянина, але більш глибокий аналіз документу надає підстави стверджувати, що через цей закон ми отримали комплексне, закріплене силою закону дефініцію цього виду діяльності, а саме:

- сільський зелений туризм є одним з різновидів господарської діяльності у межах особистого господарювання сільського господаря;

- сільський зелений туризм - це господарська діяльність, яка проводиться без створення юридичної особи фізичною особою індивідуально або особами, які перебувають у сімейних чи родинних відносинах і спільно проживають;

- члени особистого селянського господарства здійснюють діяльність у сфері сільського зеленого туризму на свій розсуд і ризик у межах встановленого правового господарського порядку;

- діяльність, пов'язана з веденням особистого селянського господарства, у тому числі й у сфері сільського зеленого туризму, не відноситься до підприємницької діяльності.

Діяльність у сфері сільського зеленого туризму, як один з різновидів робіт і послуг в особистому підсобному господарюванні підлягає обліку, що здійснюють місцеві органи влади (ст. 4).

Члени особистого селянського господарства котрі надають послуги сільського зеленого туризму мають право, зокрема: відкривати рахунки в установах банків та отримувати кредити в установленому законодавством порядку; бути членами кредитної спілки та користуватися її послугами; отримувати в установленому законом порядку трудову пенсію, а також інші види соціальної державної допомоги та субсидії; надавати послуги з використанням майна особистого селянського господарства; брати участь у конкурсах сільськогосподарських виробників для отримання бюджетної підтримки відповідно до загальнодержавних і регіональних програм; об'єднуватися на добровільних засадах у

виробничі товариства, асоціації, спілки з метою координації своєї діяльності, надання взаємодопомоги та захисту спільних інтересів тощо відповідно до законодавства України; проводити в установленому законом порядку зовнішньоекономічну діяльність(ст. 7).

Члени особистого селянського господарства котрі надають послуги у сфері сільському зеленому туризму зобов'язані, зокрема: своєчасно сплачувати земельний податок або орендну плату; дотримуватися діючих нормативів щодо якості продукції, санітарних, екологічних та інших вимог відповідно до законодавства; надавати сільським, селищним, міським радам необхідні дані щодо їх обліку (ст. 7).

Зайнятість по наданню послуг у сфері сільського зеленого туризму може бути основною роботою для членів особистого селянського господарства, як форма самозайнятості, відповідно до Закону України «Про зайнятість населення»(ст. 8).

Члени особистих селянських господарств, які зайняті у сфері сільського зеленого туризму можуть брати участь у загальнообов'язковому державному соціальному страхуванні на добровільних засадах (ст. 9).

Пенсійне забезпечення членів особистих селянських господарств та сплата ними страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування здійснюються відповідно до законодавства про пенсійне забезпечення та загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.

Важливо також зазначити, що сільський зелений туризм згідно з Указом Президента України № 973/99 від 10.08.1999 р. належить до підсобної діяльності у сфері туризму (п.3. Указу), а відповідно до пунктів 3 і 7 Постанови Кабінету міністрів України № 297 від 15.03.2006 р. «Про затвердження Порядку надання послуг з тимчасового розміщення (проживання)» фізичні особи-власники або орендарі індивідуальних засобів розміщення мають право надавати такі послуги без їх державної реєстрації, як суб'єктів підприємницької діяльності, за умови, що кількість місць такого розміщення не перевищує 30.

Першим і по теперішній час єдиним спеціальним програмним відомчим документом предметом якого є сприяння розвитку сільського туризму став Наказ Міністерства аграрної політики та

продовольства України № 24 від 18.01.2013 р. «Про затвердження Плану заходів Мінагрополітики України щодо розвитку сільського зеленого туризму на період до 2015 року», яким передбачено здійснення низки заходів організаційно-методологічного (пункти 1, 7, 12 Плану), промоційно-маркетингового (2, 8, 9), програмного (3), навчально-консультативного (4, 5, 6, 10, 13) та дослідницько-проектного (14, 15) характеру. Новацією документу слід вважати й те, що у відповідності до приписів статті 21 Закону України «Про громадські об'єднання» (№ 4572-VI від 22. 03. 2012) до виконання окремих програмних заходів залучається Спілка СЗТУ і її територіальні підрозділи.

Проблемні питання, що заважають подальшому розвитку сільського туризму в Україні і вимагають законодавчого розв'язання.

Дослідження проведеними у рамках Спілки сприяння розвитку сільського зеленого туризму, а також аналіз і узагальнення змісту доповідей та виступів фахівців окремих галузей, представників органів влади, а також окремих спеціальностей та самих господарів, які займаються сільським туризмом – наданням послуг по тимчасовому розміщенню відпочиваючих, тобто сільською гостинністю створюють підстави для формулювання наступних проблемних питань, що заважають безперервній роботі у цій сфері, та/або заважають подальшому динамічному розвитку цієї виду діяльності.

– До громадян, які незареєстровані як підприємці, державні органи часто висувають вимоги щодо одержання дозволів, сертифікатів тощо.

– Не чіткість розмежування підприємницької і не підприємницької діяльності в сфері сільського туризму.

– Відсутність чіткого юридичного визначення поняття сільського туризму.

– Неврегульованість питання оподаткування доходів, які отримані за надання послуг у сфері сільського туризму.

– Проблема якості послуг та їх оцінки. Вимоги до приміщень, що використовуються для розміщення відпочиваючих, проблема офіційної категоризації, сертифікація об'єктів та рівня послуг у сфері сільського туризму.

- Доступність кредитування та отримання державної матеріальної підтримки.
- Доступ до туристичного ринку, співпраця з місцевими органами влади, з громадськими організаціями.
- Професійне навчання в рамках загальноосвітніх навчальних закладів. Навчання дорослих, навчання співробітників органів державної влади та місцевого самоврядування.
- Роль, місце і можливості громадських організацій сприяння сільському туризму, їх співпраця, взаємодія з органами влади.

Відповідно до Закону України "Про особисте селянське господарство" (№742-IV, 15.05.03р.) сільський господар, який не є суб'єктом підприємницької діяльності, має право надавати послуги у сфері сільського туризму з використанням майна особистого селянського господарства. Положення цього закону не працюють, що стримує розвиток цієї сфери. Для нормування розвитку сільського зеленого туризму необхідне ухвалення Закону України "Про сільський зелений туризм" і здійснення державою регуляторної функції, направленої не на встановлення жорсткої регламентації діяльності власників особистих селянських господарств, які надають послуги в цій сфері, а на створення системи стимулів, заохочень і умов для подальшого розвитку. Подальше зволікання в створенні сприятливого середовища для цієї діяльності або спроби встановити численні вимоги і дозвільні процедури до сільського господаря стане відчутною затримкою розвитку сфери сільського зеленого туризму і спричинить подальше нелегальне надання послуг сільського зеленого туризму.

План практичного заняття

1. Зелений туризм як об'єкт державного регулювання.
2. Система органів влади та адміністративно-правова база державного регулювання зеленого туризму в Україні.
3. Завдання та функції державних органів влади в стимулюванні розвитку сфери туристичних послуг України.
4. Умови ліцензування, сертифікації житла, додаткові пільги як ефективні заходи для підтримки підприємницької діяльності в сільській місцевості.

Завдання для самостійного виконання

Користуючись інформацією сайту Співки сприяння розвитку сільського зеленого туризму <http://www.greentour.com.ua/ukrainian/>, проведіть аналіз нормативно-правової бази регулювання сільського зеленого туризму. Які умови створені в Україні для стимулювання розвитку сільського зеленого туризму в Україні?

Питання для самостійного вивчення

1. Об'єктивна необхідність державного регулювання сфери зеленого туризму.
2. Досвід державного регулювання розвитку сільського зеленого туризму (агротуризму) у світі..

Інформаційні джерела:
6; 9; 10; 11; 17; 18; 21; 23.

Тема 6. Використання SWOT аналізу в оцінці розвитку сільського зеленого туризму.

Методичні поради до вивчення теми

У 1963 році в Гарварді на конференції з проблем бізнес-політики проф. Andrews вперше публічно озвучив акронім SWOT .

SWOT- аналіз є одним з найпоширеніших методів, що оцінює в комплексі внутрішні і зовнішні чинники, що впливають на розвиток компанії; необхідним елементом досліджень; обов'язковим попереднім етапом при складанні будь-якого рівня стратегічних і маркетингових планів.

SWOT-аналіз — аналіз в стратегічному плануванні, що полягає в розділенні чинників і явищ на чотири категорії:

- сильних (Strengths) сторін;
- і слабких (Weaknesses) сторін,

■ можливостей (Opportunities), що відкриваються при його реалізації,

■ та небезпек (Threats), пов'язаних з його здійсненням.

Для прикладу розглянемо SWOT-аналіз розвитку сільського зеленого туризму в Полтавській області

Таблиця 1

SWOT-аналіз розвитку сільського зеленого туризму в
Полтавській області

<p>Сильні сторони (Strengths):</p> <ul style="list-style-type: none"> - значний природно-екологічний, історико-культурний та рекреаційний потенціал; - багатство історико-культурних пам'яток; - невисока ціна на проживання та харчування; - збережені сільські традиції; - наявність державних та громадських організацій, що сприяють розвитку туризму (<i>Спілка екскурсоловів Полтавщини, «Зелена хвиля», Полтавська обласна спілка краєзнавців, «Федерація водного туризму», «Обласний туристичний кластер», Федерація спортивного туризму, Полтавське регіональне відділення Спілки сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні</i>); - гостинність населення; - проведення масових заходів розважального характеру – Сорочинський ярмарок, Свято українського сала, Свято Полтавської галушки. 	<p>Слабкі сторони (Weaknesses)</p> <ul style="list-style-type: none"> - низька якість нічліжної бази; - проблеми з водопостачанням та водовідведенням; - відсутність достатньої практичної туристичної інформації про регіон; - незнання господарями іноземних мов; - не надто привабливий імідж України в очах іноземців; - відсутність системи резервування місць; - відсутність знакування туристичних атракцій та маршрутів; - відсутність зонування, готовності об'єктів нерухомості до залучення в ринковий оборот; - Відсутність вибудованої системи безпеки і супроводу туристів на території області; - недостатньо розвинута інфраструктура.
<p>Можливості (Opportunities)</p> <ul style="list-style-type: none"> - вигідне географічне положення, що дозволяє залучати туристів; - розвиток сільського туризму 	<p>Небезпеки (Threats)</p> <ul style="list-style-type: none"> - виникнення некатегоризованої нічліжної бази, яка зменшуватиме якість послуг;

<p>значно збільшить доходи селян, що поліпшить економічний розвиток сіл;</p> <ul style="list-style-type: none"> - збільшиться зайнятість сільського населення, особливо жінок; - Приїзд туристів сприятиме більшому піклуванню, а відтак, кращому збереженню культурно-історичних пам'яток регіону; - створення нових робочих місць у сфері обслуговування, медицини, транспортній мережі, які зможуть надати роботу і випускникам вищих навчальних закладів. 	<ul style="list-style-type: none"> - значний рівень безробіття створює основу для збільшення злочинності, що буде відлякувати потенційних туристів; - поганий політичний імідж не сприяє діяльності іноземних інвесторів; - відсутність політичної стабільності та закону "Про сільський туризм" заважає організації відпочинку на селі.
--	---

Проведений SWOT-аналіз дає змогу об'єктивно оцінити можливості розвитку цього виду туризму та розробити ефективні заходи щодо упередження можливих проблем. Розгляд же сильних сторін дає підстави науково визначити потенційні можливості регіону та розробити ефективну стратегію щодо їхнього подальшого зміцнення.

З огляду на результати проведеного SWOT-аналізу, можна надати наступні рекомендації організаціям, що займаються розвитком сільського зеленого туризму в адміністративних областях і районах нашої держави (зокрема в Полтавській):

- створювати економічну мотивацію для подальшого залучення сільського населення в сферу туризму;
- розробляти проекти і регіональні програми розвитку сільського зеленого туризму;
- розширювати міжнародну співпрацю;
- розвивати ефективну рекламу для просування сільського зеленого туризму на внутрішньому і зовнішньому ринках;
- створювати умови для розвитку туристичної і сервісної інфраструктури, впорядкування сіл;
- проводити добровільну категоризацію сільських садиб з метою підвищення якості і асортименту послуг, що надаються;
- залучати зарубіжні інвестиції і національних інвесторів;
- проводити широкомасштабні культурно-туристичні заходи;

- розвивати національні ремесла, культурні, фольклорні і кулінарні традиції.

План практичного заняття

1. Зміст методу SWOT аналіз.
2. Оцінка сильних сторін розвитку зеленого туризму в регіоні.
3. Оцінка слабких сторін розвитку зеленого туризму в регіоні.
4. Оцінка можливостей подальшого розвитку зеленого туризму в регіоні.
5. Оцінка загроз розвитку зеленого туризму.

Завдання для самостійного виконання

Виконайте SWOT-аналіз розвитку сільського зеленого туризму в одній із областей України. Для цього необхідно визначити сильні та слабкі сторони, оцінити можливості та небезпеки розвитку цього виду туризму, що дає підстави розробити ефективну стратегію щодо подальшого покращення обслуговування туристів та розвитку сільського зеленого туризму в регіоні.

Інформаційні джерела:

7- с.102-111; 13-с.34-42; 19-с. 258-263.

Тема 7. Перспективи та напрямлення розвитку сільського зеленого туризму.

Методичні поради до вивчення теми

В Україні існують усі передумови розвитку відпочинку в селі, який можна розглядати як специфічну форму підсобної господарської діяльності у сільському середовищі з використанням природного та культурного потенціалу регіону, або як форму малого підприємництва, що дає можливість певною мірою вирішити проблему зайнятості сільського населення, покращити його добробут, повніше використати природний та історико-

культурний потенціал сільської місцевості. Справа розвитку сільського відпочинку має реальну державну перспективу і сприяє поліпшенню соціально-економічної ситуації сільської місцевості.

Сільський туризм виступає важливим чинником стабільного динамічного збільшення надходжень до бюджету, активізації розвитку багатьох галузей економіки (транспорт, торгівля, зв'язок, будівництво, сільське господарство тощо).

Сільський відпочинок в Україні за рахунок збереження етнографічної самобутності повинен набути національного значення.

Сільське населення України здатне отримувати реальні доходи у сфері сільського туризму від таких видів діяльності, як:

- облаштування туристичних маршрутів;
- облаштування й експлуатація стоянок для туристів;
- робота гідом чи екскурсаводом;
- транспортне обслуговування туристів;
- егерська діяльність (полювання, аматорське та спортивне рибальство);
- прокат туристичного спорядження;
- послуги приймання туристів;
- кулінарні послуги;
- підготовка культурних програм;
- народні промисли;
- виробництво та реалізація туристам екологічно чистих продуктів харчування;
- реалізація туристам ягід та грибів.

Однією з головних складових відпочинкової пропозиції є умови проживання. Умови проживання повинні гарантувати можливість зручного нічлігу, дотримання особистої гігієни, наявність повноцінного харчування. Тому господарям варто керуватися рекомендаціями з категоризації сільського житла Української спілки сприяння розвитку сільського зеленого туризму. Присвоєння категорії житлу, що надається у користування відпочиваючим, дає право господареві оселі повідомляти про відповідну якість житлових умов у рекламних засобах Спілки, що сприятиме збільшенню відпочинкового попиту та доходів господаря.

Особливо важливим є питання просування в Україні самої ідеї сільського туризму в цілому. Метою розробки цієї широкомасштабної програми повинно стати підвищення поінформованості населення і створення позитивного ставлення до цього виду відпочинку. Насамперед повинні бути задіяні такі види маркетингових комунікацій, як PR-статті, інтерв'ю, прес-конференції, семінари, брифінги, телепередачі, що викликають довіру та позитивну реакцію.

Варто також активізувати значення місцевої влади у підтримці цілей сільського зеленого туризму. Адже кожний місцевий чиновник має зрозуміти, що сільський зелений туризм - це додаткові гроші й поліпшення інфраструктури району, створення нових робочих місць. Саме місцеві влади можуть клопотати про забезпечення податкових пільг при одержанні державних дотацій (з місцевих бюджетів) особам, які беруть участь у наданні агротуристичних послуг.

Напрацьовані на сьогодні стратегії розвитку сільського зеленого туризму, націлені на вирішення соціально-економічних, екологічних і етнокультурних проблем сільських місцевостей, вимагають чіткого планування на рівні районів та окремих сільських громад. Важливою частиною планування є ефективне втілення у життя "пілотних" проектів сільського відпочинку, які здійснюють обласні Спілки сприяння розвитку сільського зеленого туризму.

Для подальшого розвитку сільського зеленого туризму в Україні важливо вирішити питання фінансової підтримки цього виду туризму. На думку голови Спілки сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні В. В. Васильєва фінансова підтримка садиб сільського зеленого туризму повинна здійснюватися шляхом створення інфраструктури фінансово-кредитних послуг, елементами якої повинні бути як спеціалізовані банківські установи і інвестиційні компанії, так і небанківські фінансові установи, фонди підтримки малого підприємництва різних рівнів, фонди мікрокредитування, лізингові компанії. Особливо сприятливими для сільської сім'ї може бути наявність довгострокових кредитів і організація відповідних конкурсів.

Таким чином, сільський зелений туризм набуває все більше значення в соціально-економічному розвитку аграрних регіонів

України. Подальший його розвиток вимагає від місцевих органів влади і громадських організацій сприяння і підтримки в наступних напрямках:

- створення економічної мотивації для подальшого залучення сільського населення в сферу туризму;
- розробка проектів і регіональних програм розвитку сільського зеленого туризму;
- розширення міжнародної співпраці;
- розвиток ефективної реклами для просування сільського зеленого туризму на внутрішньому і зовнішньому ринках;
- створення умов для розвитку туристичної і сервісної інфраструктури, впорядкування українських сіл;
- проведення добровільної категоризації сільських садіб з метою підвищення якості і асортименту послуг, що надаються;
- залучення зарубіжних інвестицій і національних інвесторів;
- проведення широкомасштабних культурно-туристичних заходів;
- розвиток національних ремесел, культурних, фольклорних і кулінарних традицій.

Реалізація цих заходів буде сприяти активізації місцевого ринку праці, підвищуючи зайнятість населення та приваблюючи молодь у сільську місцевість, збереженню етнокультурної самобутності українського села та створенню умов для змістовного відпочинку туристів.

Питання для самостійного вивчення

1. Менеджмент сільського туризму та партнерство з державними органами влади.

2. Розвиток сільського туризму як інтеграція туристичних послуг сільських садіб, фермерських господарств та історико-культурних, інфраструктурних об'єктів.

3. Розробка та впровадження стандартів якості, організація сертифікації та категоризації об'єктів зеленого туризму.

4. Маркетинг зеленого туризму.

5. Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму України.

Інформаційні джерела:
8-с. ; 20-с.249-258, 139-156; 21; 24.

Тема 8. Світовий досвід розвитку сільського зеленого туризму

Методичні поради до вивчення теми

Популяризація відпочинку у селі в усіх країнах Європи має спільне коріння. З одного боку – це очікування туристів, які шукають відпочинку в тиші і спокою поряд з природою, пов’язаного з пізнанням сільського життя і давнього стилю життя; з другого боку – це очікування селян, яким типові сільськогосподарські заняття в господарстві не приносять очікуваних економічних результатів.

В Австрії, Англії, Франції, Німеччині та інших країнах відпочинок у селі існує як постійна туристична пропозиція вже декілька десятків років. Це більше не мода одного сезону, а природне забезпечення туристичної пропозиції. У всіх країнах сільський туризм просувають і рекламують однаково – можна брати за взірць будь-який приклад родинної промоції. У кожній країні є перелік критеріїв, якими повинні бути місця для проживання туристів у селі. Відпочинок на фермах дає можливість зайняти родини, які надають туристичні послуги, і значно оживляють навколишні суб’єкти господарювання шляхом обслуговування гостей, що приїжджають у село. Все частіше місцева влада бачить вигоди від такої діяльності і допомагає розвитку сільського туризму на своїй території.

Відсутня єдина універсальна концепція сільського туризму, тому що в різних країнах традиції, умови та завдання різні. Спільним є лише те, що сільський туризм фактично перетворився на ефективний і перспективний сектор туристичної індустрії, причому не тільки в Європі, де він одержав найбільший розвиток тільки в останні два десятиліття.

Сільський туризм у країнах «першої хвилі». Практично жодна країна «першої хвилі» (Італія, Франція й ін.) не зверталася до

сільського туризму як форми малого бізнесу на селі від доброго життя. Визначальний чинник – втрата конкурентоздатності основних агропродуктів на міжнародному ринку і необхідність реструктуризації сільського господарства з метою підвищення його ефективності. Така ситуація неминуче призводить до скорочення числа зайнятих в основному виробництві і ставить проблему створення робочих місць на селі.

Найважливішим фактором звертання до сільського туризму став переділ європейського аграрного ринку в зв'язку з утворенням Європейського Союзу, що поставило національних сільських товаровиробників багатьох країн Європи в зовсім нові умови конкуренції у зв'язку із введенням системи квотування, що обмежила обсяги національного сільгоспвиробництва в ЄС, і неможливістю проведення відкритої протекціоністської політики (захисту національних сільськогосподарських товаровиробників).

Не випадково сільський туризм у 80-і рр. одержав розвиток саме в Західній Європі, коли були прийняті заходи для регулювання аграрного сектора ЄС, спрямовані на підвищення його конкурентоздатності в порівнянні з провідними світовими експортерами агропродукції. Ставилася задача стабілізувати ціни на агропродукцію й уникнути криз надвиробництва, знизити національні обсяги сільгоспвиробництва (за умовами квотування). При цьому необхідно було знайти соціальні амортизатори, що дозволили б зайняти роботою сільських жителів, зберегти колишню щільність населення на селі, уникнути міграцій і негативних соціальних явищ. У цих умовах сільський туризм почав розглядатися як альтернативна діяльність (форма малого сімейного бізнесу) і одержав політичну, – а отже юридичну і фінансову підтримку влади.

Сільський туризм спочатку розглядався виключно як своєрідний «соціальний амортизатор» при реструктуризації аграрного сектора економіки, дозволяючи перевести надлишок трудових ресурсів в альтернативний сектор виробництва послуг і створювати нові робочі місця в сільській місцевості.

Не випадково політика підтримки сільського туризму в ЄС спрямована на економічні відсталі райони.

Сільський туризм у країнах «другої хвилі». Бачачи успіх сектору сільського туризму, що з допоміжної галузі сільського

господарства в ряді країн почав перетворюватися в самостійний і конкурентноздатний сектор туристичної індустрії, на нинішньому етапі деякі держави ("друга хвиля") розглядають і підтримують його саме в цій якості. Тим більше, що він орієнтований на широке використання і пропагування культурно-історичної специфіки країни (регіону), її побутових і культурних традицій.

У числі цих країн були визнані лідери міжнародного туризму, такі як Греція та Кіпр. Одним із факторів поглиблення цікавості до сільського туризму лідерів «пляжної» і «музейної» туристичної індустрії є необхідність переорієнтації, розосередження туристичних потоків. Найважливішим фактором є екологічний імператив: необхідність знизити навантаження на навколишнє середовище, особливо, в прибережних та курортних зонах.

У країнах «другої хвилі», що освоюють сектор сільського туризму з урахуванням існуючого міжнародного досвіду (це – Кіпр, Угорщина, Польща, Болгарія, Литва, Латвія, Естонія й ін.), політичне рішення про підтримку розвитку сільського туризму з боку держави приймається вже на початковому етапі. Відповідно розробляються спеціальні державні програми з розвитку сільського туризму, за підтримки влади утворюються необхідні для функціонування цієї галузі державні, громадські або приватнопідприємницькі структури – об'єднання агротуристичних господарств і агентства, що створюють та ведуть електронні бази даних (інтерактивні портали). Це, крім інших умов, є важливим чинником прискореного розвитку агротуристичного сектору і приводить у багатьох країнах до непоганих результатів.

На початку XXI століття індустрія сільського туризму визнається експертами ВТО як суттєвий, найбільш динамічно зростаючий сектор світового туристичного господарства. Обсяги надання агротуристичних послуг у постіндустріальних країнах нині практично в 2-4 рази перевищують обсяги зростання готельної бази і курортного сервісу в цих країнах.

Слід відзначити тенденцію широкої державної підтримки програм залучення сільських громад до сільського й агротуризму. Європейський Союз вбачає в сільському туризмі основний важіль економічного підйому своїх сільських територій. За підрахунками експертів Європейського банку реконструкції і розвитку, облаштування в місті вихідця з сільської місцевості обходиться в

20 разів дорожче, ніж створення умов для його життя і роботи в селі. Також підраховано, що дохід, отриманий від одного ліжко-місця, еквівалентний доходу, який за рік приносить фермеру одна корова.

Насамперед, продукт сільського зеленого туризму відповідає новим умовам постіндустріального суспільства, новим запитам основного споживача туристичної продукції – середнього класу, враховує особливості його способу життя, психологічні і культурні потреби, нову ціннісну орієнтацію.

Отже, найважливішим фактором успішного впливу на мету та мотивацію вибору відпочинку у сільській місцевості стало те, що продукт сільського туризму чітко відповідає запитам нового споживача, який складає найбільший сегмент платоспроможного попиту.

План практичного заняття

1. Досвід розвитку сільського туризму в країнах «першої хвилі»: Австрії, Італії, Франції, Німеччині.
2. Розвиток сільського туризму в країнах «другої хвилі»: Білорусі, Латвії, Литві, Естонії, Болгарії, Кіпрі, Угорщині, Польщі.
3. Глобалізація у туристичній сфері, як шлях зникнення бар'єрів у міжнародних туристичних обмінах.

Завдання для самостійного виконання

Використовуючи програмне забезпечення Microsoft Office PowerPoint, підготувати презентацію на тему «Розвиток сільського зеленого туризму в одній із країн світу». Для цього необхідно опрацювати літературні джерела та матеріали офіційних сайтів агросадіб: природні та економічні передумови розвитку агротуризму в країні; мережа агросадіб (назва, характер послуг, вартість послуг); проблеми та перспективи розвитку агро туризму в країні.

Питання для самостійного вивчення

1. Екологічна сертифікація садіб – міжнародний досвід маркетингу.
2. Міжнародна категоризація агрорекреаційного сервісу згідно з концепцією «Bed&Breakfast».
3. Інформаційні технології просування та збуту європейського агро рекреаційного продукту в умовах глобалізації туристичного ринку.

Інформаційні джерела:

7-с75-79; 19-с.49-75.

4. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Туроператор - це...

1. підприємство, що організовує рекламу і просування туристичного продукту;
2. реалізатор туристичного продукту;
3. підприємство, що займається розробкою туристичного продукту, комплектацією туру і функціонування, що забезпечує їх.

2. Турист - це громадянин, що відвідує країну (місце) тимчасового перебування:

1. із заняттям оплачуваною в цьому місці діяльністю;
2. без заняття оплачуваною в цьому місці діяльністю;
3. з метою пошуку роботи і пристрою на постійне місце проживання.

3. Інтенсив-тур є:

1. заохочувальна поїздка за рахунок фірми для своїх співробітників;
2. подорож з метою лікування;
3. подорож з метою відвідин низки країн за один тиждень.

4. Віза - це...

1. офіційний документ, що засвідчує особу туриста;
2. різновид міжнародного страхового поліса, що дозволяє отримувати і оплачувати страхові послуги в будь-якій країні миру;
3. спеціальний дозвіл іноземного уряду на в'їзд-виїзд, перебування або транзитний проїзд через територію його держави.

5. Митними формальностями є процедури, пов'язані з перевіркою дотримання особами, що перетинають державний кордон:

1. встановленого паспортно-візового режиму;
2. встановлених вимог вакцинації;
3. правил і умов ввезення і вивозу речей, товарів і валютних засобів.

6. Найбільш об'ємним видом класифікації у сфері туризму є:

1. класифікація по сезонності;
2. по використовуваному транспорту;
3. по видах туризму.

7. Туристична індустрія впливає на розвиток тих районів Землі, які віддалені від крупних промислових центрів і мають незначні господарські ресурси, таким чином:

1. стримує їх економічний, політичний і соціальний розвиток;
2. сприяє їх перетворенню на індустріальні центри;
3. сприяє розвитку галузей, орієнтованих на виробництво туристичних послуг.

8. Чи має зростання міжнародного туризму певні негативні наслідки, оскільки:

1. порушує традиції і звичаї місцевого населення;
2. збільшує валютні надходження до бюджету країни;
3. збільшує місцеві доходи.

9. Інтеграційні процеси в Європі...

1. порушують туристичні зв'язки, що склалися;
2. сприяють розвитку міжнародних туристичних обмінів;
3. сприяють розвитку внутрішнього туризму в кожній з країн-учасниць.

10. Для кожної країни найбільш вигідний розвиток:

1. внутрішнього туризму;
2. виїзного туризму;
3. в'їзного туризму.

11. Що необхідне для розвитку міжнародного туризму в Україні

1. наявність природних туристичних ресурсів;
2. високі темпи економічного зростання;
3. кардинальне вирішення відносин власності і проведення комплексу заходів на державному рівні по перетворенню туризму на пріоритетний економічний напрям.

12. Нестабільність попиту на туристичний продукт залежить від:

1. інвестицій в одиницю продукції;
2. сезонних коливань;
3. наявність конкуренції між постачальниками.

13. Сільський зелений туризм, це:

1. вид туризму, що передбачає тимчасове перебування туристів у сільській місцевості (селі) для відпочинку та отримання ними послуг;

2. вид туризму, що передбачає тимчасове перебування туристів у місті для відпочинку та отримання ними послуг;

3. вид туризму, що передбачає тимчасове працевлаштування у сільській місцевості (селі) для отримання додаткового прибутку.

14. Рушійною силою бурхливого розвитку сільського зеленого туризму є:

1. інтенсивний розвиток інфраструктури в сільській місцевості;

2. наявність потужних іноземних інвестицій в розвиток села;

3. швидко зростаючий попит на рекреацію на природі.

15. Об'єкти сільського зеленого туризму:

1. спортивні центри, стадіони, аквапарки, басейни;

2. садиби; культурно-етнографічні центри, сільськогосподарські тематичні парки та центри;

3. освітні та медичні заклади, фінансові установи, центри зайнятості.

16. Туристичне районування в сільському зеленому туризмі:

1. Західний регіон – перелічити області;

2. Центральний і Північний регіон – перелічити області;

3. Східний регіон – перелічити області;

4. Південний регіон – перелічити області.

17. Державне регулювання в галузі туризму в Полтавській області здійснюють:

1. Державне агентство України з туризму і курортів; Міністерство туризму і курортів АР Крим; Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні;

2. Міністерство туризму та курортів України; відділ з питань туризму та курортів АР Крим; відділ з питань туризму та курортів ОДА;

3. Державне агентство України з туризму і курортів; відділ з питань туризму та курортів ОДА; відділ туризму та охорони культурної спадщини управління культури Полтавської міської ради.

18. SWOT-аналіз в стратегічному плануванні, полягає в розділенні чинників і явищ на чотири категорії:

1. сильні сторони, слабкі сторони, можливості, небезпеки;

2. сильні сторони, слабкі сторони, потреби, переваги;

3. можливості, небезпеки, перспективи, альтернативи.

19. Визначальні чинники виникнення сільського зеленого туризму в країнах першої хвилі:

1. зменшення тривалості робочого часу, збільшення кількості платних відпусток, зростання рівня освіти, розвиток транспортної мережі;

2. втрата конкурентоздатності основних агропродуктів на міжнародному ринку; необхідність реструктуризації сільського господарства з метою підвищення його ефективності; скорочення числа зайнятих в основному виробництві;

3. необхідність переорієнтації, розосередження туристичних потоків; необхідність знизити навантаження на навколишнє середовище, особливо, в прибережних та курортних зонах

20. Головні фактори активного розвитку сільського туризму в країнах другої хвилі:

1. зменшення тривалості робочого часу, збільшення кількості платних відпусток, зростання рівня освіти, розвиток транспортної мережі;

2. втрата конкурентоздатності основних агропродуктів на міжнародному ринку; необхідність реструктуризації сільського господарства з метою підвищення його ефективності; скорочення числа зайнятих в основному виробництві;

3. необхідність переорієнтації, розосередження туристичних потоків; необхідність знизити навантаження на навколишнє середовище, особливо, в прибережних та курортних зонах.

5. ПОРЯДОК І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Загальна підсумкова оцінка з навчальної дисципліни складається з суми балів за результати поточного контролю знань та підсумкового модульного контролю і не може перевищувати 100 балів (Табл.5.1.).

Таблиця 2.

Шкала оцінювання знань студентів за результатами підсумкового контролю з навчальної дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни

5.1. Перелік питань для підготовки до поточних модульних робіт

1. Місце дисципліни «Спеціалізований туризм (Сільський зелений)» в системі туристичних дисциплін.

2. Розселення сільського населення як фактор розвитку сільського зеленого туризму.

3. Об'єкт і предмет, методологічні підходи дослідження навчальної дисципліни «Спеціалізований туризм (Сільський зелений)».

4. Територіальний розвиток інфраструктури (транспортна мережа, комунальні послуги, зв'язок), як фактор наближення потенційних виробників та споживачів туристичного продукту в сільській місцевості.

5. Історія розвитку сільського зеленого туризму в світі та Україні.

6. Екологічні проблеми України та їх вплив на розвиток сільського зеленого туризму.

7. Принципи та методи дослідження в сільському зеленому туризмі.

8. Умови та фактори формування та розвитку українського сільського зеленого туризму.

9. Історико-культурна спадщина території (археологічна, релігійна, історична, етнічна, кулінарська) сільського зеленого туризму.

10. Місце дисципліни «Сільський зелений туризм» в системі туристичних дисциплін.

11. Зміст методу SWOT аналіз в оцінці розвитку сільського зеленого туризму.

12. Розробка рекламної стратегії співробітництва туристичних фірм та організаторів проведення ярмарків, фестивалів та інших культурних заходів.

13. Досвід розвитку сільського туризму в країнах «першої хвилі»: Австрії, Італії, Франції, Німеччині.

14. Оцінка сильних сторін розвитку сільського зеленого туризму в регіоні.

15. Умови ліцензування, сертифікації житла, додаткові пільги як ефективні заходи для підтримки підприємницької діяльності в сільській місцевості.

16. Глобалізація у туристичній сфері, як шлях зникнення бар'єрів у міжнародних туристичних обмінах.

17. Оцінка слабких сторін розвитку сільського зеленого туризму в регіоні.

18. Сільський зелений туризм як об'єкт державного регулювання.

19. Розвиток сільського туризму в країнах «другої хвилі»: Білорусі, Латвії, Литві, Естонії, Болгарії, Кіпрі, Угорщині, Польщі.

20. Оцінка можливостей подальшого розвитку сільського зеленого туризму в регіоні.

21. Система органів влади та адміністративно-правова база державного регулювання сільського зеленого туризму в Україні.

22. Сільський туризм Росії, як один з молодих напрямків

розвитку туризму.

23. Оцінка загроз розвитку сільського зеленого туризму.

24. Завдання та функції державних органів влади в стимулюванні розвитку сфери туристичних послуг України.

25. Досвід розвитку сільського туризму в країнах «першої хвилі»: Австрії, Італії, Франції, Німеччині.

5.2. Перелік питань для підсумкового модульного контролю

1. Місце навчальної дисципліни «Спеціалізований туризм (сільський зелений)» в системі туристичних дисциплін.

2. Об'єкт і предмет, методологічні підходи дослідження.

3. Історія розвитку сільського зеленого туризму в світі та Україні.

4. Принципи дослідження в сільському зеленому туризмі.

5. Загальні методи дослідження.

6. Умови та фактори формування та розвитку сільського зеленого туризму.

7. Кількісна та якісна оцінка природних ресурсів та природних умов розвитку сільського зеленого туризму.

8. Історико-культурна спадщина території (археологічна, релігійна, історична, етнічна, кулінарська).

9. Державна підтримка розвитку сільського зеленого туризму в Україні.

10. Традиції прийому туристів.

11. Екологічні проблеми України та їх вплив на розвиток сільського зеленого туризму.

12. Галузева структура господарства як умова розвитку зеленого туризму.

13. Територіальний розвиток інфраструктури (транспортна мережа, комунальні послуги, зв'язок), як фактор наближення потенційних виробників та споживачів туристичного продукту в сільській місцевості.

14. Розселення сільського населення як фактор розвитку сільського зеленого туризму.

15. Густина сільського населення в регіонах України.

16. Урбанізація як чинник привабливості відпочину в сільській місцевості.

17. Структура трудових ресурсів як передумова формування системи сільського зеленого туризму.

18. Аналіз регіональної структури зайнятості населення.

19. Обґрунтування актуальності розвитку сільського зеленого туризму для забезпечення зайнятості сільського населення.

20. Реклама як засіб привабливості туристів для відпочинку в сільській місцевості.

21. Швидкість та якість інформування потенційних споживачів послуг сільського зеленого туризму.

22. Інвестиційний клімат сфери сільського зеленого туризму України.

23. Інвестиційна привабливість та джерела інвестування послуг.

24. Поняття «Українська гостинна садиба». Особливості категоризації агро садиб.

25. Програма екологічного маркування «Зелена садиба».

26. Місце і роль *Західного регіону (Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька, Тернопільська, Волинська, Рівненська, Хмельницька області)* у розвитку зеленого туризму.

27. Місце і роль *Центрального та Північного регіону (Кіровоградська, Вінницька, Черкаська, Полтавська, Сумська, Житомирська, Київська, Чернігівська області)* у розвитку зеленого туризму.

28. Місце і роль *Східного регіону (Харківська, Луганська, Донецька, Дніпропетровська області)* в розвитку зеленого туризму. Місце і роль *Південного регіону (АР Крим, Одеська, Херсонська, Миколаївська, Запорізька)* у розвитку зеленого туризму.

29. Сільського зеленого туризму як об'єкт державного регулювання.

30. Система органів влади та адміністративно-правова база державного регулювання зеленого туризму в Україні.

31. Завдання та функції державних органів влади в стимулюванні розвитку сфери туристичних послуг України.

32. Умови ліцензування, сертифікації житла, додаткові пільги як ефективні заходи для підтримки підприємницької діяльності в сільській місцевості.

33. Зміст методу SWOT аналіз в оцінці розвитку сільського зеленого туризму.

34. Оцінка сильних сторін розвитку сільського зеленого туризму в регіоні.

35. Оцінка слабких сторін розвитку сільського зеленого туризму в регіоні.

36. Оцінка можливостей подальшого розвитку сільського зеленого туризму в регіоні.

37. Оцінка загроз розвитку сільського зеленого туризму.

38. Менеджмент сільського туризму та партнерство з державними органами влади.

39. Розвиток сільського туризму як інтеграція туристичних послуг сільських садиб, фермерських господарств та історико-культурних, інфраструктурних об'єктів.

40. Розробка та впровадження стандартів якості, організація сертифікації та категоризації об'єктів сільського зеленого туризму.

41. Підвищення кваліфікації суб'єктів сільського туризму.

42. Маркетинг зеленого туризму.

43. Розробка рекламної стратегії співробітництва туристичних фірм та організаторів проведення ярмарків, фестивалів та інших культурних заходів.

44. Формування туристичних пропозицій з розвитку нових форм туризму (екологічних та велосипедних стежок).

45. Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму України.

46. Досвід розвитку сільського туризму в країнах «першої хвилі»: Австрії, Італії, Франції, Німеччині.

47. Розвиток сільського туризму в країнах «другої хвилі»: Білорусі, Латвії, Литві, Естонії, Болгарії, Кіпрі, Угорщині, Польщі.

48. Сільський туризм Росії, як один з молодих напрямків розвитку туризму.

49. Розвиток сільського туризму на Алтаї, в Калінінградській, Ленінградській та Псковській областях, Краснодарському краї.

50. Глобалізація у туристичній сфері, як шлях зникнення бар'єрів у міжнародних туристичних обмінах.

6. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ЗА ТЕМАМИ ТА ВИДАМИ ЗАВДАНЬ

Таблиця 6.1.

	ТЕМА	Практичні заняття		Самостійна робота		Модульна робота	Разом
		Усне опитування	Практичні завдання	Контекст	Питання для самостійного вивчення		
1	МОДУЛЬ 1. Територіальний аналіз розвитку зеленого туризму України. <i>Тема 1. Сільський зелений туризм – новий напрям туристичних послуг.</i>	1-5	1-2	1	2		5-10
2	<i>Тема 2. Умови та фактори розвитку сільського зеленого туризму.</i>	1-5	1-2	1	2		5-10
3	<i>Тема 3. Соціально-економічний потенціал розвитку сільського зеленого туризму.</i>	1-5	1-2	1	2		5-10
4	<i>Тема 4. Туристичне районування та територіальна організація сільського зеленого туризму.</i>	1-5	1-2	1	2		5-10
	<i>Модульна робота</i>					0-10	0-10
	<i>Разом за 1 модуль</i>	4-20	4-8	4	8	0-10	30-50
5	Модуль 2. Регулювання розвитку сільського зеленого туризму. <i>Тема 5. Державне регулювання сфери сільського зеленого туризму.</i>	1-5	1-2	1	2	-	5-10
6	<i>Тема 6. Використання SWOT аналізу в оцінці розвитку сільського зеленого туризму.</i>	1-5	1-2	3	-	-	5-10
7	<i>Тема 7. Перспективи та направлення розвитку сільського зеленого туризму.</i>	-	-	3-5	2-5	-	5-10
8	<i>Тема 8. Світовий досвід розвитку сільського зеленого туризму.</i>	1-5	1-2	1	2	-	5-10
	<i>Модульна робота</i>					10	10
	<i>Разом за 2 модуль</i>	4-20	4-8	4	8	0-10	30-50
	Разом	8-40	8-16	8	16	20	60-100

7. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абдулганиев К. Сельский туризм в Крыму – перспективы развития / К. Абдулганиев, О. Прочуханова. – Симферополь : ПРИК ПРООН, 2010. – 68 с.
2. Васильев В. В. Сільський зелений туризм в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ecologylife.ru/tyrizm-2001/vpvasilev-golova-pravlinnya-spilki-spriyannya-rozvitku-silskogo-zelenogo-turizmu-v-ukrayini.html> – Назва з екрану.
3. Вовк В. Станет ли село популярнее, чем море [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/209619>. – Назва з екрану.
4. Горішевський П. Сільський зелений туризм: організація надання послуг гостинності. / П. Горішевський, В. Васильев, Ю. Зінко. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2003. – 148 с.
5. Грец О. П. Малый туристический бизнес в сельской местности: обоснование предпосылок развития / О. П. Грец // Культура народов Причерноморья. – 1999. – № 10. – С. 167-170.// Режим доступу: http://tourlib.net/statti_tourism/grec.htm – Назва з екрану
6. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року: від 19 вересня 2007 р. № 1158 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1158-2007-п> – Назва з екрану.
7. Забуранна Л. В. Конкурентостійкість підприємств сільського зеленого туризму: монографія / Л. В. Забуранна, А. В. Кулік. – Київ : Центр учб. л-ри, 2013. – 292 с.
8. Забуранна, Л. В. Маркетингові комунікації туристичних підприємств: сучасна теорія і пратика [Текст] : монографія / Л. В. Забуранна, К. В. Сіренко. – Київ : Ліра-К, 2012. – 152 с.
9. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15.05.2003 № 742-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/742-15> – Назва з екрану.
10. Про внесення змін до Закону України «Про туризм»: Закон України від 18.11.2003 № 1282-IV. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1282-15> – Назва з екрану.

11. Про туризм: Закон України від 15.09.1995 № 324/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр> – Назва з екрану.
12. Кафарский В. Сельский туризм спасет село от вымирания [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukrdim.at.ua/publ/1-1-0-2> — Назва з екрану.
13. Концепция развития сельского туризма в Крыму. – Симферополь : Тика, 2010. – 86 с.
14. Кузьменко Ю. Туризм: экологический, зеленый или сельский [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ruraltourism.com.ua/?a=proturizm> – Назва з екрану.
15. Мальська М. П. Туристичний бізнес: теорія та практика: навч. посібник / М. П. Мальська, В. В. Худо. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Центр учб. л-ри, 2012. – 368 с.
16. Матеріали «Круглого столу» у Комітеті з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму, 25 листопада 2013 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/news/Novyny/Povidomlennya/85876.html>. – Назва з екрану.
17. Про порядок надання послуг з тимчасового розміщення (проживання): Постанова КМУ від 15 березня 2006 року № 297 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/297-2006-п> – Назва з екрану.
18. Про затвердження Державної програми розвитку туризму на 2002-2010 роки: Постанова КМУ від 29 квітня 2002 р. № 583 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/583-2002-п> – Назва з екрану.
19. Рутинський М. Й. Сільський туризм: навч. посіб. / М. Й. Рутинський, Ю. В. Зінько. – К. : Знання, 2006. – 271 с.
20. Рутинський М. Й. Зелений туризм. / М. Й. Рутинський, Ю. В. Зінько. – К. : Знання, 2008. – 271 с.
21. Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.greentour.com.ua/>. – Назва з екрану.
22. Стратегічний розвиток туристичного бізнесу: монографія / за ред. А. А. Мазаракі. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. – 596 с.

23. Товт М. М. Формування політики розвитку та функціонування сільського зеленого туризму в Україні. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.greentour.com.ua/russian/node/243> – Назва з екрану.

24. Щодо проблем розвитку соціальної інфраструктури сільських населених пунктів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1132> – Назва з екрану.